Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...—YEAR XXIX. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1930, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 31. JULIJA (JULY 31), 1936. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 151

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Španski fašisti kličejo Mussolinija na pomoč!

...akcija v Španiji, poražena na vseh koncih in krajih in zdaj v zadnjih izdihljajih, ponuja italijanskemu diktatorju Ceuto v Maroku in otok Minorco, če ji pomaga uničiti levičarsko večino in špansko republiko. Ali se bo Mussolini odzval?

...Madrid, 30. jul. — Španska ...ska vlada je danes naznanila, da je fašistična ofenziva ...ustavljena na vseh frontah. Fa...stične čete še drže osamljene ...raztresene postojanke, toda ...vsod so v defenzivi in povsod ...bajo, kam bi se umaknili, da ...rešijo zdravo kožo. Ljudske ...e jim pa ne dajo nikjer mi...

Istočasno je v teku dra...no čiščenje vsega javnega ...ljenja in izvajanje novih ra...alnih zakonov za javno kon...lo veleposestev, industrij in ...nih zavodov. Vlada je vče... odredila podržavljenje špan...h trgovskih ladij, ki bodo ...dile vladi za obrambo repub...e.

London, 30. jul. — Po Londo... kroži vest, da je general ...ancisco Franco, vodja fašis...tične revolte v Maroku in na ...u Španije, apeliral na Mus...olinija, naj mu pride na pomoč ...talijanskimi bojnimi ladjami ... letali. V zameno za to po...č Italija dobi mesto Ceuto na ...režju španskega Maroka in ...k Minorco v baleriškem o...ju, kadar bo španska repub...a strmoglavljena in Franco ...stane diktator.

Vest je povzročila senzacijo ...Londonu, toda iz uradnih kro...v ni nobenega komentarja. ...anci, ki se nahajajo v Londo..., ne vedo, ali bi potrdili ali ...nikali to vest.

Poročila, da se fašistična I...lija pa tudi nacijska Nemčija ...o zanimata za sedanjo situa...jo na Španskem, niso nova. ... Mussolini in Hitler simpa...tirata s španskimi fašisti, ni ...jmanjšega dvoma; da se sku...ta okoristiti s fašistično vsta... in da bi rada pomagala špan... reakciji do zmage, o tem ...di ni dvoma.

Francova ponudba Italiji, a... je resnična — in vse okol...sti pričajo, da je lahko res...ična — je silne važnosti za ...ussolinija, dočim bi fašistič... Španija kupila svojo zmago ...o poceni.

Ceuta, ki se nahaja na obrež... španske afriške kolonije Ma...oka baš nasproti Gibraltarja, ... za Španijo majhne vredno...i; prav tako bi Španija utr...la izgubo majhnega otoka Mi...orce, ki ji gospodarsko nič ne ...onaša. Obe postojanki sta le ...ilitaristične važnosti, ker pa ...panija nima ambicij, da bi ...stala svetovna sila, je voja...a strategičnost obeh posto...nk zanjo brez pomena. Ge...eral Franco to dobro ve, zato ... nič čudnega, ako je postavil ... ceno.

Na drugi strani sta obe po...jankf silne strategične važ...nosti za fašistično Italijo. Ceu... v italijanskih rokah lahko ...stane drugi Gibraltar, ključ ...o Sredozemskega morja z za...dne strani. Otok Minorca je ... pol dneva plovbe od Ceute in ...Mussolini bi lahko ta otok utr...il, kar bi ojačilo njegovo kon...rolo nad Sredozemskim mor...em, nakar bi Sredozemsko ...orje res postalo — italijansko ...orje.

Vada je silno mikavna. Ali ...Mussolini hlastne po njej? Ako ...o stori, bo imel takoj opraviti ... Anglijo. Kako pa bo z An...lijo? Ali jo Mussolini še en...rat lahko prebluf a? Lani jo ... prebluf al, do mu je pustila ...prete roke v Abesiniji. Mus...olini je lani odprto pozival ...Anglijo na pomorsko vojno na ...Sredozemskem morju — in An...

(Dalje na 3. stran.)

Zarota proti javnemu tožilcu odkrita

Vodja Črne legije pravi, da je prosekutor terorist

Detroit, Mich., 30. jul. — Okrajni prosekutor Duncan C. McCrea je včeraj naznanil, da je bil informiran, da sta ga dva obtoženca, člana Črne legije, obdolžila, da je tudi on član te teroristične organizacije. Izpoved, da je prosekutor terorist, sta podala Clarence C. Frye, vodja oddelka Črne legije in William H. Guthrie, ki je tiskal in razpečaval tiskovine teroristične organizacije.

Guthrie je dejal, da on pozna trinajst mož, ki bodo vsi pričali, da je bil prosekutor McCrea sprejet v teroristično organizacijo, Frye pa je izpovedal, da je McCrea pozneje osebno vodil sprejemanje članov.

Frye in Guthrie čakata v zaporu obravnave. Prvi je obtožen, da je skoval zaroto proti življenju A. L. Kingsleyja, izdajatelju lista v detroitskem predmestju, drugi pa podžiganja k izgredom in sodelovanja s teroristi, ki so nameravali zažgati neko komunistično šotorišče v bližini Detroita.

Stavka jeklarskih delavcev končana

Prva delna zmaga Lewisovega odbora

Sterling, Ill., 30. jul. — Tritedenska stavka proti Northwestern Barb Wire Co., prva večja stavka v zvezi z organizatoričnо kampanjo, ki jo vodi Odbor za industrijsko organizacijo, je bila včeraj končana z delno zmago delavcev. Konec stavke je naznanil Robert Pilkington, federalni posredovalec, ki je prišel v Sterling iz Washingtona, da poravna konflikt.

Mirovni pakt med kompanijo in Lewisovim odborom je bil podpisan in člani krajevne unije Zveze železarskih in jeklarskih delavcev so ga soglasno odobrili. Kompanija je sicer izvojevala boj proti zaprti delavnici, toda delavci so dobili zvišanje plače deset odstotkov in pravico kolektivnega pogajanja.

Pilkington je dejal, da bo kompanija uposlila večino izmed 700 delavcev, ki so zastavkali; vseh ne more takoj uposliti, ker je izgubila več naročil po izbruhu stavke.

Mir, ki je prevladoval včeraj v Sterlingu, je bil veliko nasprotje z bitkami prejšnji večer, v katerih so bile tri osebe ranjene.

Delavska tajnica Perkinsova v Franciji

Pariz, 30. jul. — Frances Perkins, tajnica delavskega oddelka ameriške vlade, je danes prispela v Pariz kot delegatinja Mednarodne zveze trgovskih in profesionalnih žena, ki te dni zboruje tu. Po tem zborovanju gre Perkinsova v Ženevo, kjer obišče mednarodni delavski biro Lige narodov, od tam pa pojde v Avstrijo.

Domače vesti

Nova Adamičeva knjiga

New York. — Harper & Bros., ki je založnik Adamičevih knjig, je naznanila, da bo 17. septembra izdala novo knjigo Louisa Adamiča z naslovom "Cradle of Life" ali po naši "Zibel življenja". V tej povesti je glavni karakter Rudo Stanka, ki je nezakonski sin cesarjeviča Rudolfa, sina cesarja Franca Jožefa. Stanka preživi svojo mladost v neki zapuščeni vasi na Hrvaškem in ko je star deset let, se pojavi njegov stari oče z materine strani grof von Studenitz, ki kupi dečku velik srednjeveški grad na Hrvaškem ter ga naseli z upravitelji, učitelji in služabniki. Nato slede skoro neverjetne scene, ko prihaja Stanka v dotiko s člani cesarske rodbine, plemiči in ljudmi srednjih slojev, duhovniki itd. Vrste se razprave o umetnosti, filozofiji, veri, ljubezni in mnogih drugih svtareh; sledi potovanje Stanke po Evropi in iskanje nove ideje, ki naj objame in osreči ves človeški rod . . . Delo je prepleteno s čudovito lepimi prizori, napeto do konca, ko junak povesti išče pota iz zmed in zapletenj modernega sveta, in vrši se na ozemlju današnje Jugoslavije pred svetovno vojno. Ta zemlja je Američanom že znana, kajti Adamič jo je dobro opisal s svoji knjigi "The Native's Return." Ta Adamičeva knjiga je največja izmed vseh dosedanjih njegovih del in obsega skoro 500 strani. Cena ji bo $2.50.

Obisk

Chicago. — Mike Cvelbar iz Clevelanda, predsednik društva št. 5 SNPJ, je v sredo obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete. Vračal se je domov iz Yellowstone parka na zapadu.

Angleži ubili nadaljnjih petnajst Arabcev

Jeruzalem, 30. jul. — V včerajšnji bitki med angleškim vojaštvom in arabskimi vstaši pri Jeninu je bilo 15 Arabcev ubitih. Število mrtvih arabskih vstašev je naraslo na 37 v dveh dneh.

Vihar na Poljskem usmrtil 12, ranil 100 oseb

Varšava, 30. jul. — Silen vihar, ki je včeraj divjal na Poljskem, je razdejal dvajset vasi. Kolikor je doslej znano, je 12 oseb mrtvih in okrog sto ranjenih.

Stavka relifnih delavcev v Chicagu

Protest proti novim regulacijam

Chicago, 30. jul. — Policija iz Homewooda in Willow Springsa je bila pozvana v akcijo, ko je okrog 600 delavcev, uposlenih pri gradnji projekta v bližini Blue Islanda, zastavkalo. Izjavili so, da hočejo zvišanje mezde in druge koncesije. Voditelji stavke so rekli, da relifni delavci niso zadovoljni z novim sistemom, ki določa redukcijo delovnih ur in sorazmerno zvišanje plače.

John T. Farrell je zaman apeliral na delavce, naj se vrnejo na delo. Potem, ko delavci niso hoteli izročiti orodja, je pozval policijo, ker se je bal nemirov. Novi sistem, ki določa zvišanje mezde od 42 na 50 centov na uro, obenem pa redukcijo delovnih ur od 130 na 110 na mesec, je stopil v veljavo 15. julija. Mesečna mezda s tem ni bila zvišana in relifni delavci prejemajo $55 kakor prej.

William F. Lucas, inženir WPA v čikaškem distriktu, je posegel v stavko in pomiril delavce, ko je obljubil, da bo sprejel njihovo delegacijo. Stavkarji so nato izročili orodje in izjavili, da se bodo danes vrnili na delo. Delavci so bili razkačeni, ko so jim povedali, da bo uprava relifnih del sedaj, ko so bile delovni ure skrajšane, odtrgala plačo, če ne bodo delali določenih ur zaradi slabega vremena, bolezni in drugih vzrokov.

Governer odklonil podporo stavkarjem

Mackinac Island, Mich., 30. jul. — Governer Frank D. Fitzgeral je včeraj odklonil državno podporo družinam delavcem, ki so zastavkali proti Stephenson Lumber Co. v Escanabi. Državni senator John Luecke je apeliral na governerja, naj priskoči na pomoč otrokom stavkarjev, ki nimajo mleka, toda governer je apel ignoriral in izjavil, da država ni dolžna podpirati delavcev, ki stavkajo in vsled tega izgubijo zaslužek.

Nacijske demonstracije v Avstriji; 100 zaprtih

Dunaj, 30. jul. — Čez sto nacijev je bilo včeraj aretiranih na Dunaju, ko so demonstrirali v prid Hitlerju in vzklikali "Dol s Starhembergom!" Povod demonstracijam so dali kresovi olimpijskih iger. Večina aretiranih hitlerjevcev je iz Nemčije. Strogo postopanje dunajske policije z nacijі je presenetilo one, ki so mislili, da z novim paktom prijateljstva med Avstrijo in Nemčijo je prišla svoboda za avstrijske hitlerjevce.

FEDERACIJA POPUŠČA V BOJU PROTI LEWISU

Eksekutiva bo morda odgodila suspenzijo rebelnih unij

IMENOVANJE POSEBNE KOMISIJE

Washington, D. C., 30. jul. — Medtem, ko se bliža dan "obravnave" proti voditeljem Odbora za industrijsko organizacijo, ki mu načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA in katerega tvorijo predsedniki dvanajstih narodnih in mednarodnih unij, so se pričele širiti govorice o možnosti kompromisa med člani eksekutive ADF in Lewisovim odborom.

Korake, ki naj bi preprečili razkol v vrstah organiziranega delavstva, je podvzela Roseveltova administracija, z namenom, da prepreči suspenzijo unij, katere je eksekutiva ADF obdolžila "revolte" in jih pozvala na zagovor. Tu pravijo, da večina članov eksekutive ADF še vedno vztraja na svojem stališču, da je treba rebelne unije suspendirati. Te sedaj vodijo kampanjo, katere cilj je organiziranje pol milijona jeklarskih in železarskih delavcev v industrijski uniji.

Lewisova kampanja je imela od začetka podporo v Beli hiši, toda Rooseveltova admnistracija je sedaj uvidela, da je dregnila v sršenovo gnezdo in si nakopala opozicijo pri voditeljih Ameriške delavske federacije, ki so zagovorniki poklicnega unionizma. To je glavni vzrok, da je ponovno posegla v spor in sedaj skuša pridobiti obe skupini za kompromis.

Delavska federacija v Wisconsinu je na svoji konvenciji tudi predlagala sklenitev kompromisa in je s tem izzvala odobravanje v delavskih krogih. Ona je apelirala na voditelje ADF, naj umaknejo obtožbo proti unijam, ki so zastopane v Odboru za industrijsko organizacijo. Imenuje naj posebno komisijo, ki bo proučevala situacijo in ta naj predloži poročilo o rezultatu svoje študije konvenciji Ameriške delavske federacije v prihodnjem letu. Predlog wisconsinske delavske federacije določa, da mora Lewisov odbor omejiti svoje aktivnosti. Skuša naj organizirati delavce le v jeklarski in kavčukarski industriji, organiziranje delavcev v avtomobilski, tekstilni in nekaterih drugih industrijah pa naj prepusti Ameriški delavski federaciji.

(Drugo poročilo o tej zadevi je na 3. strani današnje Prosvete.)

(Dalje na 3. strani.)

—Federated Pictures

Od leve proti desni: Francis E. Townsend, rev. Gerald K. Smith in Charles E. Coughlin, detroitski radiopridigar.

Nemčija utrjuje otok Heligoland

Nadaljnja nacijska kršitev versajske pogodbe

Berlin, 30. jul. — Nacijska vlada je uradno priznala, da je pričela z utrjevanjem Heligolanda, malega otoka v Severnem morju. Po poročilu iz Londona, v katerem je bilo rečeno, da je angleški parlament razpravljal o tej zadevi, je berlinski list "Tageblatt" zapisal, da so militaristični ukrepi glede ponovne utrditve otoka naravna posledica restavriranja nemške vojaške suverenitete, ki je bila okrnjena z uveljavljenjem versajske pogodbe.

London, 30. jul. — Zunanji minister Anthony Eden je včeraj namignil, da bo Anglija v interesu splošnega miru v Evropi prezrla akcijo nacijske vlade v zvezi z utrditvijo otoka Heligolanda, čeprav je ta kršitev določb versajske pogodbe.

Zgledu Anglije bo sledila tudi Francija. Obe sta zavzeli stališče, da malenkostne zadeve ne smejo ovirati poskusov, katerih cilj je konsolidacija miru v Evropi. Da se ta cilj doseže, je potrebna kooperacija s strani Nemčije.

Otok Heligoland je oddaljen od evropske celine 28 milj, toda smatrajo ga za naravno trdnjavo, za nemški Gibraltar v Severnem morju, ker kontrolira vhod v nemška pristanišča v Bremenu, Hamburgu in Cuxhavenu. Igral je veliko vlogo v zadnji svetovni vojni, kajti v njegovi bližini se je 28. avgusta l. 1914 vršila velika bitka med nemškimi in angleškimi bojnimi ladjami. Površina otoka je le nekaj nad eno petino kvadratne milje.

Stavka mlekarskih farmarjev na jugu

New Orleans odrezan od mleka

New Orleans, La. — (FP) — Zadnje dni je v tem mestu veliko pomanjkanje mleka vsled stavke mlekarskih farmarjev, ki zahtevajo zvišanje cene za en cent pri kvortu — na pet centov. V stavko so šli radi visoke cene krme, ki je nastala vsled velike suše. Polovico farmarjev stoji pred bankrotom.

Takoj prvi dan se je stavki odzvalo polovico farmarjev, ki zalagajo New Orleans z mlekom. V boj so se spustili z vso resnostjo in zastražili ceste. Več sto jih je šlo od mlekarne do mlekarne in v enem kraju tudi zlili na tla 150 galon mleka.

Prišlo je že tudi do spopadov in aretacij. Prošli torek je bilo več farmarjev aretiranih, ker so precej premikastili nekeka voznika, ki je s trukom mleka skušal uiti skozi stavkovno stražo.

Mlekarji so naznanili, da bodo skušali importirati mleko iz Missourija in južnega Illinoisa, toda mestne zdravstvene oblasti so jim povedale, da bo moralo vse mleko odgovarjati zdravstvenim predpisom.

Petnajst mož utonilo z ladjo vred ob Chicagu

Chicago, 30. jul. — Tovorna motorna ladja, ki je prevažala gramoz, je včeraj utonila v Michiganskem jezeru pol milje proč od South Chicaga. Z ladjo vred je šlo na dno jezera petnajst delavcev, sedem je pa bilo rešenih. Kaj je povzročilo nesrečo, še niso dognali. Jezero je bilo ob času nesreče zelo nemirno.

KAMPANJA V JEKLARSKI INDUSTRIJI JE USPEŠNA

Unija se širi v sleherni tovarni kljub opoziciji magnatov

DRUGA FAZA KAMPANJE

Pittsburgh. — (UNS)—Kljub vsestranskemu strahovanju delavcev s strani bossov, je sedanja kampanja za organiziranje pol milijona jeklarskih delavcev že prodrla v sleherno važno jeklarsko tovarno, poroča kampanjski odbor, kateremu načeluje Philip Murray, podpredsednik rudarske unije.

Kljub temu, da je kampanja stara komaj mesec dni, je prišla jeklarska unija ne le v dotik z jeklarskimi delavci v sleherni tovarni, marveč jih je tudi pridobila že lepo število v svoje vrste. Murray pravi, da je ni niti ene jeklarne, v kateri bi unija ne imela članov. Širi se po vseh tovarnah bolj naglo kakor pa je kampanjski odbor pričakoval. In to kljub veliki antiunijski kampanji, katero vodi jeklarski trust v tovarnah med delavci.

Kampanja je v resnici že dobila tak zamah, da je ne more ustaviti nobena sila. To potrjuje mnogo znamenj. Ko je kampanjski odbor zadnjič sklical konferenco organizatorjev za severovzhodni distrikt, ki uključuje vso industrijo vzhodno od Clevelanda, je bilo navzočih tudi okrog tucata zastopnikov od prav toliko kompanijskih unij. In kljub temu, da jim je Murray dejal pri diskuziji, da jim ni treba povedati imena, so nekateri odprto povedali, kdo so in odkod so.

Faktično ima jeklarska unija med številnimi zastopniki kompanijskih unij svoje najboljše agitatorje in zaveznike, ki "vrtajo od znotraj". Jeklarskemu trustu je to sicer znano, toda je v kleščah. Kompanijske unije v tej industriji so postale zelo dvomljive vrednosti za jeklarski trust, ker v mnogih tovarnah le čakajo prilike, da se odprto pridružijo jeklarski uniji.

V dveh slučajih je faktično že prišlo do tega. Tri tisoč članov neodvisne unije (prej kompanijska) pri Carnegie-Illinois Steel korporaciji v South Chicagu se je odprto pridružilo jeklarski uniji. Prav tako je storila bivša kompanijska unija s 350 člani pri Inland Steel Co. v Chicago Heightsu. William Mitch, direktor kampanje na jugu, pa poroča, da bo sličen korak storila tudi neodvisna unija pri Sloss Sheffield družbi v Alabami.

Kampanjski odbor prejema tudi poročila iz raznih krajev o veliki nejevolji med delavci, med katerimi jeklarski trust kroži peticije proti jeklarski uniji in proti "zunanježem". Peticije krožijo bossi in kompanijski podrepniki, toda podpisi so več ko dvomljive vrednosti. Trust lahko prisili delavce na podpis peticij, toda delavci mislijo o tem triku, kar hočejo. Neki zastopnik kompanijske unije je na pittsburghški konferenci urgiral, naj kampanjski odbor izda svoje peticije, s katerimi se bodo delavci izrekli za jeklarsko unijo.

Ako bi bili v tej kampanji aktivni le plačani organizatorji, katerih je zdaj 175, bi kampanjski odbor ne mogel pokazati toliko uspeha. Največ dela namreč opravijo prostovoljni organizatorji, katerih je 3800, in to skoraj izključno sami jeklarski delavci. Kampanja za pridobivanje članov se vrši sistematično, tudi od hiše do hiše.

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (June 30, 1936), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Nekaj tega in onega

Stara navada je, da se ob pasjih dnevih marsikatera nerodnost in marsikak kozel pripiše vročini. Včasi to drži, če niso to izjeme, ali v splošnem je vročina, kakor jo mrzimo poleti—usmiljenja vredna stvar. Nikakor ni odgovorna za vse budalosti, ki se kopičijo na njen rovaš. Vročina vendar ni ciganska mrha, da bi vse vlekla!

• • •

Dohtar Townsend, ki se strinja s klepetuljo Coughlinom, da je Roosevelt socialist in boljševik, pravi, da bi raje videl Hearstovo figuro Landona kakor Roosevelta na predsedniškem stolu. Dohtar se ima zahvaliti Hearstom, Landonom, Morganom, Hoovrom in podobnim, da je njegovo ime danes znano po vsej Ameriki. Kriza ga je dvignila na površje, kakor Coughlina, Lemkeja in druge velike in male klepetce. Dokler bo trajala kriza, bo trajal tudi mazač Townsend. To je vzrok, da se namenoma ogreva za burbonce.

• • •

Po najnovejših znamenjih se je fašistična revolta v Španiji izjalovila in španski fašisti bodo neusmiljeno tepeni. Razume se, da bodo njihovi prijatelji zunaj Španije hudo potrti in to je vzrok, da že danes pihajo ko gadje in—zvračajo na zmagovite španske radikalce tiste lopovščine, katere bi fašisti izvršili v stokrat večji meri, če bi oni zmagali. Pošteni ljudje, ki simpatizirajo s špansko demokracijo in želijo konec španski reakciji, se ne zmenijo za to pihanje. Kadar gad izgubi svoj smrtonosni strup, takrat še bolj piha, toda—škodljiv ni več.

• • •

V nekem majhnem gnezdu v Ohiu se je zgodil čudež, toda ne katoliški. Lastnik majhnega kinogledališča, ki z vso kričavo, oglasno reklamo ni mogel privabiti gledalcev, je obrnil srajco nazven in naznanil v časopisih, da bosta prihodnja dva filma v njegovem teatru zanič. Takoj je občinstvo napolnilo teater! Lastnik pravi, da si ne more pojasniti tega "čudeža." Slab businessman in še slabši psiholog! Moral bi vedeti, da hvale je že vsakdo navajen in tudi sit, če pa kdo začne sam svoje blago grajati—je to prekleta novost in vse hiti k njemu, da si ogleda čudno zver, če je še normalna . . .

• • •

Ameriški komunisti so spet "ljubca zapuščena, ki ga čaka z vseh strani, njega pa od nikoder ni." Celo militanti v socialistični stranki se delajo norce iz komunistov, ki indirektno agitirajo za Roosevelta, direktno pa za enotno fronto s progresivnimi republikanci in demokrati. Čudne reči so to zares! Ali so militanti že pozabili, da so bili s komunisti na "enotni fronti" zadnjo pomlad? Da so z njimi vred marširali po ulicah in rokovali na skupnih, bratskih shodih? Da so navdušeno vzklikali: "Oj, saj ni nobene razlike med nami in vsi smo delavci!"? To so tudi čudne, prečudne reči!

• • •

Francoska socialistična vlada je v enem mesemu izvršila več ekonomskih in socialnih reform kakor jih je Rooseveltova vlada v enem letu. Newdealovci bodo seveda rekli, da Francija ne pozna ovir in raznih "red tapov," ki jih ima Amerika, ali to ni noben izgovor. Vse te absurdne ovire se bi lahko odpravile, če bi bila volja in resnična želja pomagati "malemu človeku." Razlika je jasna. Na Francoskem je res volja in energija, je zavest, kaj je treba, dočim vsega tega v Ameriki ni kljub vsem liberalnim tendencam Rooseveltove administracije.

• • •

Detroitski škof Gallagher, ki je odgovoren za norosti znanega "fathra" Coughlina, je odšel v Rim na počitnice in tamkaj je brž demonstriral, zakaj miška divje pleše, če je maček doma ali ne. Škof je zapel slavo Mussoliniju in fašizmu, pohvalil aneksijo Abesinije kot "dobro delo krščanske civilizacije" in povedal je, da je v Detroitu pel zahvalno mašo, ko je izvedel, da je padla Addis Ababa. Mussolini je kajpada lahko ponosen, da ima njegov prijatelj Pij take fine škofe v Ameriki, dočim je "father" Coughlin lahko ponosen na svojega glavarja. Zdaj je jasno, odkod izvira toliko fašistične smrdobe v Ameriki. V Detroitu je dom dveh—črnih legij. Ne vemo, katera teh dveh legij je bolj strupena, ali dosti razlike ni.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Clevelandski paberki

Cleveland, O. — Z delom pri vladnih delih gre naprej, četudi smo se nadejali počitnic. Mi delavci pri teh delih delamo pridno in lojalno. Med nami vlada disciplina prve vrste. Gre tudi za penzijon.

Zadnje čase je Slovenska zadružna zveza imela svoj piknik na Močilnikarjevi farmi. Prišlo je zelo veliko ljudi. Četudi smo bili prav dobro z vsem preskrbljeni — s prigrizkom, kapljico in kar z desetimi koštruni in mnogo drugimi jestvinami — je prav vse pošlo. Tako da se lahko reče in zapiše, da je bil v letošnji pikniški seziji zadružni piknik eden največjih. Iskrena zahvala vsem posetnikom!

Najlepše med nami pa napreduje Slovenski delavski dom na Waterloo, posebno odkar imamo nove, krasne gostilniške prostore pa vedno obilo gostov in balincarjev ter drugih posetnikov. Pa saj ni čuda! Vsakdo, ki pride v SDD, je deležen dobre, poštene in točne postrežbe. Toči se prvovrstno pivo. Prigrizek vedno dober in svež. Sendviči, vključivši ribje večerje ob petkih, so poceni in dobri. Najbolj pa prijajo ljudem lepi prostori z lepo pregrnjenimi mizami, katerih je mend nad 35. Posamezník ali družina sede komodno k eni ali drugi mizi, si naroči jed ali pijačo, ali oboje, ter ostane pri mizi dokler hoče. Nihče ga ne preganja ali sili, naj še pije ali je. Poleg tega pa posluša lepe melodije godbe. Zadnje čase smo dobili izvrsten radioprejemnik, tako da bodo vsi poslušali razne programe.

To še ni vse. Balincarji imajo pa svoje prostore. Ljubitelji tega sporta imajo kar tri lepe balincarske prostore ali aleje. prvi prostor je za one, ki so najbolj izkušeni ali tako zvani čampioni, ki izbijejo balino kakor bi bombardirali kar tako iz zraka. Drugi prostor je za srednje vrste balincarskih mojstrov, tretji pa za novince oziroma za one, ki še niso tako spretni in še ne zreli za prvi dve aleji.

Iz tega pač sledi, da ima občinstvo, ki poseča prostore Slovenskega delavskega doma na Waterloo vsakovrstno zabavo, če se aktivno udeležuje sporta ali pa če le opazuje in gostuje v domu. Zato pač ni čudno, da prihajajo rojaki v tolikem številu v naš SDD, pa tudi drugorodci se radi pomudijo v njem.

Sedaj se bo dekorirala velika domova dvorana. Direktorij SDD vedno skrbi za moderniziranje doma v notranjosti in zunanjosti, tako pa tudi za mir in red ter pošteno in točno postrežbo. Kdor še ni posetil SDD, naj pride sam ali z družino, da se sam prepriča.

V nedeljo 2. avgusta bo pa naš dan — dan kluba 27 JSZ in zbora Zarje, ki priredita piknik na Močilnikarjevi farmi, na jako primernem prostoru za raznovrstno zabavo in razvedrilo. Igrala bo Barbičeva godba, ki bo ustregla starim in mladim. Truk bo vozil od SND na St. Clair ave. ob 12.30 in 1.30 in se bo ustavil tudi pred SDD na Waterloo. Na sporedu bodo razne igre in drugo razvedrilo, postrežba pa prvovrstna. Vabljeni ste vsi, da se udeležite.

Ko sem se mudil na zboru JSZ 3.-4.-5. julija v Chicagu, sem kajpak obiskal tudi Slovenski delavski center, last JSZ. Poslopje in prostori krog njega se mi zelo dopadejo. Vse je lepo urejeno. Imajo lepe urade, dvorano za seje in manjše domače zabave, v spodnjih prostorih pa družabno sobo, na vrtu pa dva široka balincarska prostora. Vsekakor je bil dotični prostor s poslopjem vred poceni kupljen, četudi so razna popravila precej stala. Lahko smo ponosni vsi člani JSZ in ostali napredni delavci, da smo končno prišli do lastnega središča.

Ogledal sem si tudi nanovo prizidan oziroma povišan glavni urad SNPJ. Še oddaleč nisem pričakoval, da se mi bo predelava tako dopadla, namreč kar se tiče zunanjega efekta, ker sem se bal, da bo izgledalo previsoko, kakor nekakšen turn ali zvonik, ozko in visoko. V resnici pa ne izgleda tako, ampak je lepa stavba, posebno s prednje strani na Lawndale ave. Tudi novo nadstropje znotraj je lepo. Vse kritike, ki so bile izrečene proti zidavi, niso bile utemeljene. Posebno se je pregrdo v javnosti izražalo glede predelave društvo 56 v New Yorku proti odboru, ki je imel stvar v rokah. Še bolj nelepo se mi je pa zdelo to, ker sta bila pod protestom podpisana br. Frank Kerže in gl. odbornik Anthony Cvetkovich. Zmerne, stvarne kritike so na mestu, ne pa skrajno zagrizene.

Kampanja za pridobivanje novih mladih in starih članov gre naprej, tako tudi za pridobivanje novih naročnikov dnevniku Prosveti. Živela SNPJ in Prosveta!

Anton Jankovich, 147.

Milwauški glas

Milwaukee, Wis.—Obzor, glasilo JSPZ Sloge, ima veliko veselje z obrekovanjem našega glasila SNPJ, to je Prosvete. Enostavno jo imenuje "čikaški list." To je zavijanje. Prosveta je list vseh članov SNPJ, torej je naš list. Člani JSPZ Sloge smo tudi naročeni na Prosveto in to po vsej pravici, kajti Prosveta nam je stokrat bolj priljubljena kot Obzor, v katerem navadno čitamo razdirajoče stvari in slavospeve nazadnjaškim elementom.

Uredniku Obzora torej povem, da je Prosveta prav tako naš list kakor je čikaških in drugih članov SNPJ; vsi smo lastniki tega lista. Ne vem, ali se urednik Obzora norčuje iz nas ali ga le veseli izzivanje, ker nas je še dosti v Milwaukeeju, ki nočemo trobiti v njegov rog.

V Obzoru z dne 25. junija sem čital iniciativo društva št. 1 JSPZS na gl. tajnika zveze. Podpisana je bila od predsednika in tajnika društva. Po navadi iniciativo podpišejo trije člani odbora. Br. blagajnik, zelo priljubljen in spoštovan, je ni podpisal, ker je menda dobro vedel, da ima opravek z osebnostmi. Ne zagovarjam blagajnika, zagovarjam pa resnico in obsojam napade na člana, ki škodujejo zvezi. Da brat bratu očita, koliko zasluži v uradu in še kaj postrani, je poniževalno.

To nesmiselno pisarjenje v Obzoru z dne 25. junija, ki je brez podlage, kar lahko vedo že vrabci na strehah, je slaba reklama za društvo št. 1 JSPZS in dalo je povod še večjim razdorom v naselbini. Meni je samo za društvo, ki bo prizadeto, dokler bomo imeli Mussolinije v odborih.

Lenko in Kopušar imata dobre dohodke, posebno Kopušar, ki je pri zvezi Slogi najbrže prvi, kateri prekaša s plačo vse člane zveze razen dr. Štefanca. Ker sem sam v gostilniški obrti, vem koliko ostane.

Priznam svoje napake, ki sem jih storil, ko sem bil pod vplivom Kopušarjev, Stautov in Veraničev. Obžalujem to. Vam, dragi bratje, pa svetujem isto, kar sem storil jaz. Saj dobro veste, da smo delali veliko škodo naši JSPZ Slogi. Jaz sem priznal svoje napake. Kaj pa drugi?

Kopušar in Staut, edina pot, ki je pred vama, je ta, da—resignirata. Resigniraj, predsednik Kopušar, na prvi seji, ki se bo vršila, ker nisi zmožen, da bi bil nestrankarski! In zate, Staut, velja isto: resigniraj, ker ti si naredil največ razprtij v zgodovini milwauške naselbine!

Imam gradiva za vaju oba na funte. Ali sta zadovoljna ali nista? Za ta dopis sem jaz popolnoma odgovoren.—**Viktor Puncer (16), 519 W. Greenfield Ave.**

Prijatelju v spomin

Bedford, O.—Kaj bi napisal v spomin prijatelju in sopevcu Andreju Žagarju, ki nas je zapustil tako nepričakovano, brez vsakega slovesa? Padel je in ni več vstal. Njegova usta so utihnila, zapustil nas je v času, ko ga bi najbolj potrebovali, saj nam je bil vedno vodnik in sodnik, vedno smo se nanj ozirali in obračali v vseh ozirih, v težavi in potrebi. Vedno nam je dal uljuden, prijazen odgovor, tako da je vse zadovoljil, četudi večkrat v lastno škodo. Ni se bal lastnih žrtev, le da je dosegel sporazum in napredek.

Pokojni Andrej ni bil eden onih, ki nas ne poznajo v potrebi in revščini; bil je eden onih redkih posamezníkov in prijateljev, ki te ne zapustijo v negotovosti in kritičnem momentu, četudi se je moral sam žrtvovati. Bil je vedno preudaren, premišljen in žanesljiv vodnik, mi pa smo vedno lahko zaupali njegovi besedi. Nismo se varali. Vsakokrat si je izbral pot, ki je bila v danih razmerah najboljša za slovensko pesem in naše ljudstvo.

Ne bom omenjal drugih, ki ga pogrešajo. Zavedam se kaj smo zgubili pevci in pevke društva Zvon. Posebno ga bomo pogrešali pevci, ker smo skupno prepevali brez mala 23 let. V vsej tej dolgi dobi ni pokojni Andrej niti enkrat prezrl ali zavidal svojih sopevcev. Vedno je bil eden prvih, ki nam je dajal vselej in povsod najboljše nasvete v korist in za napredek slovenske pesmi. Često smo prepevali v veseli družbi, pa tudi v britkih urah smo našli tolažbo v skupnem petju. Večkrat smo omagovali, postali nekam leni, pa vedno je bil on tisti, ki nas je vzpodbujal in nam dal nove korajže in moči. Težko ga bomo pogrešali kot prijatelja, še veliko težje pa pri petju. Kajti taki pevci kakor je bil naš Andrej so pač redki med nami. On ni hrepenel po časti ali hvali, četudi je mnogokrat zaslužil vse priznanje.

Vem, da vsi, ki imajo srce kakor ga je imel naš dragi Andrej, natiho obžalujejo, ako so mu kdaj grenili njegovo kratko pa težavno pot življenja. Vedno mi še doni pesem, ki mi najbolj sega do srca in ki je ob zadnjem slovesu prijatelja najbolj resnična in pomembna: "Vigred se povrne, al' prijatelja nikdar več ne bo."

Zapustil si nas, dragi Andrej, zapustil svoje drage, ki so ti bili nad vsemi prijatelji dragi, žena in trije nedorasli otroki. Da je Andrej imel mnogo prijateljev, je pokazala njegova zadnja pot na pokopališče Calvary. Naj mu bo lahka ameriška gruda!

Martin Martinsek, 460.

Zahvala za partijo

Peoria, Ill.—Dne 26. julija so nama prijatelji priredili prijetno presenečenje ali surprise party ob 29-letnici najinega zakonskega življenja. Zelo sva bila presenečena, ko se je toliko ljudi pripeljalo k nam v avtih baš ko smo bili pri kosilu. Veselo so nama klicali še na mnoga leta ter čestitali. Toplo se zahvaljujeva vsem in za vse. Ta dogodek nama bo ostal v trajnem spominu, o priliki pa vam bova skušala vrniti. Soproga ni vedela, če se bi jokala ali smejala samega veselja. Prišli so naši prijatelji in društveni člani ter nama priredili veselo presenečenje. Dobro je, če ima človek prijatelje in pa če je član društva, katerega člani skupaj držijo. Naše društvo 498 SNPJ obstoji že 13 let pa nismo imeli še nikake neprilike v društvu, zunanje nasprotnike pa smo znali vselej uspešno odbiti. Ostajava vaša prijatelja in člana društva 489 SNPJ.

Mr. in Mrs. F. Franko.

—Federated Pictures.

Velika slika sovjetskega diktatorja Stalina z otrokom v naročju, katero so nosili v paradi po moskovskih ulicah v teku proslave dneva ustave.

—Federated Pictures.

Montague C. Norman, predsednik Angleške banke.

Strnimo naše moči!

Milwaukee, Wis. — Znano je, da se je ustanovila Lemkejeva "tretja" stranka. Čudno je, kako morejo to stranko imenovati "tretjo," ko pa vendar vsakdo ve, da je pred njo kakih pol tucata drugih političnih strank.

Tretja politična stranka je pravzaprav soc. stranka. Te se oprimimo, ker je resnično delavska stranka in ima v svoji platformi socialno ekonomska načela, s katerimi je prodrla med delavsko maso že tako globoko, da se pričakuje velik napredek pri letošnjih volitvah. Coughlin, ki je tako rekoč oče Lemkejeve unionistične stranke, katera diši po fašizmu, in pa Townsend, ki hoče dati starim ljudem "nebesa na zemlji," česar nikakor ni mogoče udejstviti, oba skupaj zavajata ljudstvo, da bi volilo razdvojeno. Townsend je oficielno za Lemkeja, če pa ta ne zmaga, je pa naklonjen Landonu. Roosevelta ne mara, ker je zanj "preradikalen," Thomas pa "ultraradikalen prekucuh."

Eno je gotovo: delavstvo ne more ničesar pričakovati od Lemkejev, "fatrov" Coughlinov, Townsendov, Landonov in drugih takih "delavskih prijateljev." Edino od svoje lastne stranke lahko pričakuje koristi za svoje interese. Od nazadnjakov kakor je na primer predsednik ADF Green ne more delavstvo mnogo pričakovati. Čas je, da se vsi delavci strnemo in skupno nastopimo ter pokažemo svojo moč. Ako bi ameriški delavci pri jesenskih volitvah oddali kake tri milijone glasov za soc. kandidata, tedaj bi tudi to nekaj štelo, bi nekaj izdalo, bodisi pri vladi v Washingtonu kakor tudi vsepovsod.

Ne prezrite kar tukaj omenjam: Strnimo vse naše sile skupaj po vzgledu francoskih in španskih delavcev! Pošljimo v postavodaje večino svojih delavskih zastopnikov, ki bodo delali za naše interese!

Joseph Ule.

S pota

Chisholm, Minn. — V nedeljo 2. avg. se bo vršil velik skupni piknik slovenskih naseljencev na železnem okrožju na Evelethu v korist slovenskega oziroma jugoslovanskega radioprograma. Čez poletje je oddajanje tega programa ustavljeno, obnovi pa se na jesen. Na pikniku bo nastopilo več govornikov, med njimi tudi znani rojak Ivan Tavzel iz Elyja, ki je bil pred kratkim izvoljen v tamkajšnji šolski odbor, prej pa je bil že trikrat v mestnem svetu.

Matija Pogorelc.

Sovjetska geografija

Nedavna odredba sovjetske vlade prep[illegible] duje vsako preimenovanje mest in občin [illegible] dovoljenja vlade. To naj bi preprečilo nere[illegible] "prekrščevanje" krajev, kakršno so prak[illegible] rali v zadnjih 17 letih po vsej Rusiji, saj je [illegible] tel vsak vaški sovjet preimenovati svoj kra[illegible] Leninu, Marksu ali vsaj z rdečo barvo. Ne[illegible] goče je navesti vse spremembe, ki so se izv[illegible] v tem času na ruski zemljepisni karti. Od [illegible] šnih 1700 prekrstitev so mnoge, ki še niso [illegible] znane, druge se še niso udomačile, tretj[illegible] krajevni činitelji sprejeli, toda višje inšt[illegible] so jih odklonile, mnogi kraji so bili celo [illegible] krat prekrščeni.

Pri prekrstitvah ni imela posebne vloge [illegible] mo želja, da se caristična in cerkvena im[illegible] odpravijo, a tudi prizadevanje, da se uve[illegible] revolucionarna imena. Tu so ljudje najbolj [illegible] sipavali z rdečo ("krasno") barvo: Jeka[illegible] nodar je postal na primer Krasnodar, Sar[illegible] Krasnoarmejsk, Carevo-kokšajsk Krasno[illegible] šajsk, Konstantinograd Krasnograd itd. V [illegible] delež je pripadel sovjetskim voditeljem: P[illegible] grad je postal Leningrad, Murmansk Kiro[illegible] Vladikavkaz Ordžonikidze, Bahmut A[illegible] movka, Bogorodsk Noginsk, Tver Kalinin, [illegible] ksandropol Leninakan, Jenakievo Rikovo, [illegible] birsk Uljanovsk, Rogovo Urick, Gurjev [illegible] pojevsk, Samara Kujbišev itd. Ko je p[illegible] Trocki v nemilost, so Gačino, ki so jo bili [illegible] novali po njem, takoj prekrstili v Kras[illegible] mejsk, Ivaščenko je iz Trockega postal G[illegible] jevsk. Zasluge Zinovjeva, kakor vse kaže, [illegible] nes v Rusiji višje cenijo nego zasluge Tro[illegible] ga, kajti Jelizavetgrad, ki so ga bili po [illegible] imenovali Zinovjevsk, se Zinovjevsk ime[illegible] še danes, čeprav je Zinovjev sam padel v [illegible] ično nemilost.

Slabše so se odrezali inozemski marksisti. [illegible] lo Karla Marksa so ovekovečili samo v m[illegible] nemški koloniji Jekaterinastadt (Baronsk[illegible] se imenuje danes Maxstadt. Po Engelsu so [illegible] novali bivši Pokrovsk, po Rozi Luxembur[illegible] kozaško občino Konstantinovskajo, Kropo[illegible] teoretik anarhizma, je dal svoje ime za [illegible] Hutor Romanovski. Čugujev v evropski in[illegible] pek v azijski Rusiji sta postala Frunze p[illegible] dji rdeče vojske, Birjuč je postal Budenij. [illegible] zume se, da so Stalina ovekovečili v naj[illegible] nejših krajih. Po njem se imenujejo [illegible] Stalingrad (bivši Garicin), Stalinov (Jusov[illegible] Stalinbad (Ašabad ozir. pozneje Djuši[illegible] itd. Po vodji čeke Dzierdžinskem so imen[illegible] bivše občine Romanov, Raspjatino in K[illegible] nov, ki se imenuje danes Dzierdžinsk. Od [illegible] ževnikov so prišli pri prekrstitvah v p[illegible] skoraj sami sovjetski pisatelji in pesniki: [illegible] ni Novgorod je postal Gorki, Spask pa B[illegible] demjansk. Po ukrajinskem pesniku Ševč[illegible] so imenovali mestece Ksorunj. V enem p[illegible] ru je prišel v poštev učenjak: rojstni kraj [illegible] vitega rastlinoslovca Mičurina Kozlova so [illegible] krstili v Mičurinsk. Poleg tega so se spo[illegible] razbojniškega poglavarja Pugačeva, po [illegible] rem so imenovali obvolžno mestece Nikolaj[illegible]

V nekaterih primerih prekrstitve niso [illegible] izrazito revolucionarnega značaja. Car[illegible] selo je postalo na pr. Detskoje selo, Nov[illegible] kolajevsk je postal Novosibirsk, Aleksandr[illegible] ob Murmanu se je spremenil v Poljarnoje, [illegible] ksandro-Gruševsk se imenuje sedaj Šahti[illegible] katerinoslav Njepropetrovsk, Petrovsk Z[illegible] kalskij je sedaj Petrovskij Zavod. Zelo [illegible] ni so primeri, da so se ruska imena kraje[illegible] domestila z imeni v jeziku ljudstva, ki v [illegible] šnem kraju prebiva. Vjernij je na pr. [illegible] Alma Ata, Jelizavetpol Gandža, Temir Ka[illegible] ra (ki sicer ni rusko ime, a je nastalo pr[illegible] volucijo) se imenuje danes Bajnaksk, Se[illegible] činsk je Džetisu. Prševadsk je Karakol. [illegible] no ime Prikums (po reki Kumf) je dobil[illegible] sto Svjatoj Krest, bivša Feodosja pa se [illegible] nuje še po starejšem zgodovinskem imenu [illegible]

Klinika proti seneni mrzlici

V londonski bolnišnici sv. Jurija so ot[illegible] posebno kliniko za zdravljenje senene m[illegible] Iz vseh delov Anglije in tudi iz inostranst[illegible] dospelo polno prošenj, da bi jim dovolili [illegible] ljenje na tej kliniki. Na kliniki prakti[illegible] posebno metodo, ki so jo že prej s takši[illegible] spehom poskušali v bolnišnici, da je [illegible] stotkov bolnikov ozdravelo. Baš ti velik[illegible] hi, ki so privabljali čedalje več pacient[illegible] dali povod za ustanovitev posebne klini[illegible]

Metoda ni nova, izdelal jo je že pred [illegible] leti dr. Philipp Franklin. Postopek je [illegible] bolečin, bolniki občutijo samo lahek kov[illegible] okus v ustih in lahko ščegetanje v nosu. [illegible] polna kura sestoji iz treh posebnih post[illegible] v presledkih po en teden. Vsak postopek [illegible] ja komaj deset minut.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 31. julija 1916.)

Domače vesti. — V Biwabiku, Minn., je [illegible] la udarila v hišo rojaka Jakoba Delaka, [illegible] dila veliko luknjo v stropu, posnela kol[illegible] roki Delaka in ošinila tudi njegovo ženo. [illegible] šega ni bilo. V hiši je bilo več oseb, ki [illegible] zelo prestrašile.

Iz delavskega sveta. — Unije Ameriške [illegible] lavske federacije v Minnesoti so pričele [illegible] liko akcijo, da pomagajo stavkujočim r[illegible] jem na Mesaba Rangu do zmage in jih br[illegible] pred policajskimi in sodniljskimi navali.

Svetovna vojna. — Rusi poročajo o [illegible] zmagi na sto milj široki fronti v Volhin[illegible] severni Galiciji. Angleži so pa razbili n[illegible] obrambno črto na osem milj široki fr[illegible] Franciji.

Wisconsinske unije za poravnavo spora v ADF

Delavska federacija se izrekla za kompromis

ZADEVA NAJ SE ODLOŽI

Beaver Dam, Wis. — Wisconsinska delavska federacija se je na svoji konvenciji v tem mestu izrekla za kompromisno poravnavo spora med eksekutivo Ameriške delavske federacije in Odborom za industrijsko organizacijo. Svojemu predsedniku Henryju Ohlu je dala nalogo, naj gre v Washington prihodnji pondeljek, 3. avgusta, in posreduje med obema skupinama.

V smislu sprejete resolucije je Wisconsinska delavska federacija izravnala spor na tale način: zahteva umaknitev vsaj obtožnice proti Odboru za industrijsko organizacijo in nobenega razkola v Ameriški delavski federaciji. Vse organizirano delavstvo z eksekutivo ADF vred naj sodeluje z Lewisovim odborom v kampanji za organiziranje jeklarskih in kavčukarskih delavcev. Na drugi strani se mora ta odbor omejiti le na organiziranje teh dveh industrij, ne pa ustanavljati novih industrijskih unij v drugih industrijah, dokler ne reši spornega vprašanja konvencija ADF leta 1937.

Federacija naj imenuje posebni odbor, v katerem naj imajo po tri zastopnike industrijske unije, poklicne unije, eksekutiva ADF, državne delavske federacije, centralne unije in federalne unije — odbor 18 članov. Ta odbor naj študira proučeh unijske forme in predloži svoje poročilo konvenciji prihodnje leto.

Resolucija ni bila sprejeta soglasno, toda z veliko večino. Nasprotniki so jo pobijali, češ, da to ni nobena rešitev problema, marveč ga pušča tam kjer je. Pristaši resolucije so to priznali, toda so argumentirali vnovič, da je ta spor mogoče poravnati le s kompromisom, drugič, da je enotnost organiziranega delavstva kardinalna potreba in tretjič, da bo Lewisov odbor imel še vseeno polno delo predno bo mogel organizirati delavce v teh dveh industrijah — jeklarski in kavčukarski.

Opozicija bi se bila zadovoljila s tem kompromisom, ako bi resolucija uključevala tudi avtno industrijo. Toda predsednik Ohl in drugi so bili mnenja, da tega ni treba, ker je čarter avtne unije zadovoljiv za vse vključene stranke.

Konvencija je tudi okregala jeklarske unije v Milwaukeeju, ker so v Hearstovem listu Wisconsin News priobčile plačane glase, v katerih naglašajo svoje prijateljstvo do izdajatelja, čeprav so v stavki reporterji in uredniki že od 17. marca. Nekaj delegatov je zahtevalo izključitev teh unij iz državne federacije.

Konvencija je odklonila indorsiranje Roosevelta, izrekla mu je zahvalo za njegovo naklonjenost organiziranemu delavstvu. Henry Ohl in drugi so argumentirali, da bi indorsiranje Roosevelta pomenilo tudi indorsiranje reakcionarne demokratske mašine v Wisconsinu ter izneverjenje farmarsko-delavski politični federaciji. Izrekla se je tudi za ustanovitev splošne farmarsko delavske stranke in minnesotskemu governerju Olsonu obljubila podelovanje za dosego tega cilja.

Dobra žetev municijskih kraljev

New York. — Profiti municijske družbe E. I. duPont de Nemours so v drugi četrtini tega leta dosegli nove višine. Na vsako navadno delnico znaša 82.06. V isti dobi pred letom so znašali le 86 centov, v prvih treh mesecih tega leta pa $1.21. Družba je narezala polovico tega profita od dividend, katere je prejela od General Motors.

Tudi Portugalska v pesteh fašizma

Vse delavske organizacije temeljito iztrebljene po teroristih

New York. — (FP) — Terorističnemu režimu na Portugalskem svetovni tisk ni posvetil dosti luči ali pa nič, čeprav obstoji že deset let in je prav tako barbarski in brutalen kakor nacizem v Nemčiji ali fašizem v Italiji.

Na Portugalsko diktaturo je posvetil Mednarodni odbor za politične jetnike, ki je prinesel daljše poročilo o strahovladi v tej deželi. Že zadnjih deset let ji načelujeta general Carmona in premijer Salazar, ki sta iztrebila vse delavske organizacije brez razlike prav tako temeljito kakor jih je zatrl Hitler v Nemčiji ali Mussolini v Italiji.

Poročilo omenja, da je portugalsko delavstvo imelo pred diktaturo močno razvito prosvetno gibanje, ki je izdajalo delavske liste in gojilo čitalnice. Po prihodu Carmona-Salazarjevega režima meseca maja 1926 je bilo vse to uničeno — delavsko časopisje, knjižnice in organizacije. Delavska federacija je bila z dekretom razpuščena, njeno premoženje zaseženo, knjige in podobno imetje sežgano, njen predsednik Mario Castelhano pa poslan v neko afriško ječo za 26 let.

S svojimi nasprotniki postopa portugalski fašistični režim slično kakor se na primer god. političnim jetnikom na Balkanu: neprestano so podvrženi barbarskemu trpinčenju. V jetnah jih mučijo in pretepajo kot živino, oziroma še bolj. Portugalski fašisti so tudi iznašli poseben električni aparat za mučenje in izsiljevanje "izpovedi". Ta aparat sestoji iz železne čelade, ročnih spon in posebnega stola, na katerega posade žrtev in jo prično tresti z močnim električnim tokom.

Poročilo našteva mnogo avtentičnih slučajev barbarskega mučenja v fašističnih ječah. Zadostuje naj en primer. Neki vladni uradnik po imenu Paulo Caldeira je bil "barbarsko pretepen z gumijevko . . . in trpinčen z električnim aparatom. Nohte na prstih so mu zbili proč s kladivom. Večkrat so ga tudi obesili za roke na strop, da se je pretrgal."

O tem barbarizmu na Portugalskem svet skoraj nič ne ve. Poročajo pa iz nesrečne dežele, da je po veliki volilni zmagi španskega delavstva prošlega marca oživela tudi podzemska opozicija proti fašistični diktaturi na Portugalskem.

Bossi si obžgali prste

San Francisco. — "Openšaparska" San Francisco Industrial Association, trgovska zbornica in imigracijske avtoritete si zdravijo močno opečene prste ter nedvomno žele, da bi nikdar ne bile videle nekega Johna Pappasa, ki je bil prošlega maja prijet v svrho deportacije v Grčijo. Prijet je bil, ko ga je njegova gospodinja ovadila, da je komunist, na deportacijski obravnavi pa je bilo odkrito, da je bil obenem tudi špion industrijske zveze in trgovske zbornice. In deportirati takega človeka ni navada imigracijskih oblasti, vsled česar si belijo lase, kako bi prišle iz zagate.

Socialisti v Minnesoti za F-L stranko

Minneapolis, Minn. — Državna konvencija socialistične stranke je sklenila, da bo pri jesenskih volitvah "kritično" podpirala farmarsko delavsko stranko. Socialisti bodo imeli le enega kandidata za državni urad. Lemkejevo unijsko stranko so obsodili, ker jo vodijo nevarni demagogi.

Španski fašisti kličejo Mussolinija na pomoč!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

glija ni hotela vojne. Zmagal je Mussolini. Ali se to lahko še enkrat zgodi? Če se to zgodi, tedaj je konec imperija Velike Britanije.

Kaj pa Francija? To je drugo vprašanje in odgovor na to vprašanje je problematičen.

Berlin, 30. jul. — Francisco Agramonte y Cortijo, španski poslanik v Nemčiji, je včeraj resigniral. Obenem sta resignirala španski vojaški ataše in tajnik poslaništva. Vsi trije so obvestili špansko vlado v Madridu, da se ne strinjajo z njeno politiko.

Washington, D. C., 30. jul. — Ameriški poslanik v Španiji Claude G. Bowers, ki se je ob izbruhu fašistične revolte nahajal v San Sebastianu, se že nekaj dni nahaja na ameriški bojni ladji Quincy, katera plove v atlantskih vodah ob severnozapadnem obrežju Španije. Križarka Quincy pobira Američane, ki hočejo zapustiti Španijo. Poslanik je včeraj informiral ameriško vlado, da vest o konfiskaciji Fordove tovarne v Barceloni in ameriških avtomobilov ni resnična. Ameriški zastopnik Wendelin, ki se nahaja v Madridu, je obvestil poslanika, da so poveljniki španske delavske milice rekvirirali nekaj ameriških avtov za vojaško službo, toda direktno konfiscirali niso nič.

Kampanja v jeklarski industriji je uspešna

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Murray je rekel, da je kampanja prvi mesec že prišla toliko daleč, da bo stopila v drugi stadij, to je v graditev krajevnih postojank. Odbor deluje previdno in do sedaj še ni izdal nobenega čarterja. Paziti mora predvsem, da se vsaj na delo novih postojank ne vrinejo kompanijski špioni, katerih v jeklarski industriji kar mrgoli. Vsi organizatorji so tudi dobili instrukcije, naj ne store nobenega koraka, katerega bi jeklarski trust lahko izrabil in pričel kričati o nelegalnosti.

Nad dosedanjimi uspehi je kampanjski odbor očividno zadovoljen. "To je največja naloga, kar jih je organizirano delavstvo še podvzelo v svoji zgodovini," je rekel Philip Murray. "Poročila naših organizatorjev pokazujejo, da ni bilo v enaki kampanji še nikdar toliko uspeha."

Unijska voditelja aretirana

Chattanooga, Tenn. — Na piketni straži pred tovarno Bennett-Hubbard Candy kompanije sta bila aretirana predsednika dveh krajevnih nogavičarskih unij, Floyd Buckner in Lloyd Campbell. Aretirana sta bila, ko je policija navalila na mirne pikete ter jih razgnala. Piketno stražo je vodil predsednik centralne delavske unije Joseph Dobbs, ki je stopil v ta boj skoraj direktno iz bolnišnice, kjer se je nahajal več tednov. Nanj se je bil spravil neki podjetnik in ga obstrelil.

Justični tajnik odklonil preiskavo Črne legije

New York. — Zvezni justični department ne bo podvzel nobene preiskave terorizma Črne legije kakor je to priporočala Mednarodna delavska obramba, ki je justičnemu tajniku predložila dolgo listo obtožb o ilegalnih aktivnostih legije. Cummings je delavsko obrambo zadnje dni obvestil, da je "po skrbnem študiranju" prišel do zaključka, "da ni ne faktične niti legalne podlage za zvezno preiskavo aktivnosti Črne legije."

Majhne ribice ne štejejo

Toledo, O. — Okrog 160 malih lastnikov trukov, ki so bili prej na relifu, potem so pa dobili delo s truki vred pri relifnem delu, je prišlo z dežja pod kap, ko je WPA dala prevozno delo velikim prevoznim družbam. Ko jim je pričela teči voda v grlo, so se organizirali v Independent Truck Owners asociaciji in sklenili, da morajo nekaj storiti.

Boj brezposelnih v Pennsylvaniji

Kapitol oblegajo periodično že več tednov

IGRA STARIH STRANK

Harrisburg. — Večkrat naglašeno zatrdilo Rooseveltove administracije, da v Ameriki "ne bo nikdo stradal," ironično odmeva tudi po Pennsylvaniji. Priča tej ironiji so dogodki, ki se zadnje tedne vrše drug za drugim v državni zbornici, katero brezposelni oblegajo že tretjič v treh tednih. Gre namreč za vprašanje, ali bo stotisoče brezposelnih in njih družin prejemalo kaj in koliko podpore.

O tem vprašanju se bije boj v zbornici že okrog šest tednov, toda je še vedno tam do tega poročila kot je bil ob začetku. Zadnje tedne so ta boj dramatizirali brezposelni, ki so prišli že s tretjim pohodom pred zbornico. Zadnje dni so se enostavno naselili v zborničnem poslopju po vzgledu brezposelnih v New Jerseyju pred nekako dvema mesecema. Tudi prenočujejo kar v zbornici, na koridorjih in stopnicah—možje, žene in otroci.

Pravijo, da se zdaj ne umaknejo iz Harrisburga, dokler od zbornice ne dobe, kar zahtevajo. In zahtevajo sprejetje Hoopesovega predloga, ki določa sto milijonov za podpiranje brezposelnih za prihodnjega pol leta. Ta vsota bi omogočila, da bi relifni "klienti" dobivali po 64 centov podpore na dan, kar sigurno ni visok standard.

Tej apropriaciji so se uprli skoraj vsi poslanci, republikanski in demokratski. Ker senatno zbornico dominirajo republikanci, je med obema zbornicama prišlo do kravjega barantanja in zastoja. Republikanci so rekli, da ne bodo glasovali za več ko za 35 miljonov, nakar je Hoopes, socialistični poslanec iz Readinga, predložil resolucijo, da se mora vsak poslanec s svojo družino vred preživljati s 23 centi na dan, kakor brezposelni. "Ko boste enkrat okusili, kako se da živeti s temi centi na dan, potem boste mogoče pripravljeni glasovati za večje apropriacije," je burboncem povedal Hoopes.

Večje apropriacije je zahteval tudi governer Earlie, ki je več ali manj liberalen. Demokratje so končno pričeli mešetariti z republikanci za 50 milijonov. Pri drugem pohodu brezposelnih zadnji teden je prišlo med obema strankama do sporazuma, da se dovoli 45 milijonov za relif za prihodnjega pol leta. Brezposelni so proti temu sicer protestirali, toda odšli so zopet na svoje domove, misleči, da bo ta postavka sprejeta. Toda kmalu se je izkazalo, da je bilo vse skupaj le politična igra, ker ni prišlo niti do sprejetja tega predloga.

Ker ni relifa od nikoder, so brezposelni zaključili, ako imajo stradati doma, bodo raje stradali v Harrisburgu in oblegali zbornico. In to zdaj, ob času tega poročila, tudi delajo. V glavno mesto jih je prišlo nad dva tisoč. Pravijo, da bodo ostali v kapitolu, dokler zbornica ne sprejme relifnega programa. To borbo vodi Workers Alliance, zveza brezposelnih.

Šampanjec dekretiran za delavce v Rusiji

Moskva, 30. jul. — Sovjetska vlada je včeraj odredila povečanje produkcije šampanjca od 300,000 steklenic v tem letu na 12,000,000 steklenic v letu 1942, da ga bodo pili tudi delavci, ki so uposleni v sovjetskih industrijah. Komunistični voditelji pravijo, da novi dekret je ponoven dokaz, da hoče sovjetska vlada izboljšati življenski položaj svojega delavstva. Produkcija vina bo tudi povečana in ustanovljeni bodo trije vinski trusti, katerim bo poverjena naloga izboljšanja vinogradov, da se poveča produkcija vina.

Federacija popušča v boju z Lewisovimi unijami

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Eksekutiva ADF je odredila "obravnavo" proti voditeljem rebelnih unij na svoji seji pred dvema tednoma. Lewis in njegovi pristaši so takoj informirali eksekutivo, da se ne bodo odzvali pozivu na "obravnavo". Izjavili so, da člani eksekutive sploh ne morejo biti sodniki, ker jim ustava ADF ne daje te pravice, zaeno pa je Lewis naznanil, da bo njegov odbor nadaljeval z organizatorično kampanjo med jeklarskimi delavci.

Velike ovacije pred Mooneyjevo ječo

Demonstracij se udeležilo tisoče delavcev

San Francisco. — (FP) — Na dan 20-letnice zapora sta bila Tom Mooney in Warren Billings deležna velikih ovacij pred tukajšnjo okrajno ječo, kjer se nahajata, odkar traja proces zaslišanja pred posebnim sodnim tribunalom.

Demonstracij se je udeležilo tisoče pristaniških in drugih delavcev, ki so od glavnega stana unije korporativno prikorakali pred okrajno ječo. Tam so slišali več govornikov, ki so bičali kalifornijsko justico.

Poleg lokalnih govornikov so bili tudi Haywood Broun, predsednik časnikarske unije American Newspaper Guild, Harry Bridges, predsednik distriktne organizacije mornarskih in pristaniških delavcev, ter Holland Roberts, predsednik državne federacije učiteljske unije.

Zaslišanje pred posebnim tribunalom je prineslo na dan novo evidenco, ki še bolj osvetljuje zločinske metode vsega omrežavanja. Iz detektivskih poročil, ki so prišla v roke Mooneyjevim odvetnikom po dolgem iskanju, je razvidno, da so bili njegovi odvetniki pri prvi obravnavi stalno pod tajnim policijskim nadzorstvom. Špion je bil nastanjen tudi v hiši po aretaciji Billingsa.

Wade Hamilton, ki je vzel sliko s strehe poslopja, na katerem sta se nahajala Mooney in njegova žena nekaj minut pred bombno eksplozijo eno milijo daleč in na kateri sliki sta tudi oba, je izpovedal, da je policiji izročil film in nekaj odtiskov. Ko pa je pozneje hotel dati tudi Mooneyjevim zagovornikom nekaj odtiskov, ni bilo filma nikjer več.

Farmarsko-delavska stranka v Iowi za Lemkeja

Des Moines, Ia. — Konvencija farmarsko delavske stranke je indorsirala Lemkeja za svojega predsedniškega kandidata, obenem pa je zaključila, da to ne pomeni indorsiranje unijske stranke — konfuzija vseh konfuzij. Unionisti in socialisti so bili proti temu, toda prevladali so farmarji. Konvencija je nominirala za zveznega senatorja bivšega senatorja Brookharta, kateri zdaj premišlja, ali naj sprejme kandidaturo. Socialisti so konvenciji povedali, da se bodo odločili v enem tednu, ako ostanejo v stranki ali odstopijo. Radi indorsiranja Lemkeja bo pa nedvomno prišlo do preloma. Na konvenciji je bilo zastopanih 20 izmed 99 okrajev v Iowi.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik..1097 E. 169th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODSEK:

MATH PETROVICH, predsednik.....253 E. 151st St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....85 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korespondenco s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslove na predsednikovo.
VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vobče, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tikajoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Sajovu, predsedniku nadzornega odbora.
VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Goršku, predsedniku porotnega odseka.
VSI DOPISI in drugi spisi, namenjeni, sploh, narečilno in splob vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefits should be addressed to secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Sajovec, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Kobila je pisala pismo

— Čuj, mož, kdo pa je ta Vera, ki jo vsako noč kličeš v spanju?

— Eh to je dirkalna kobila, ki sem stavil na njo in dobil.

•

Čez nekaj dni pa pokaže žena možu pismo, rekoč: Tu imaš pismo, ki ti ga je pisala tvoja kobila.

•

V šoli

Učiteljica vpraša deklico, zakaj se piše drugače kakor njena mati.

— Zato, ker se je moja mati omožila, jaz pa ne, — se glasi odgovor.

•

Kriva prisega

— Zakaj si prišla danes zopet tako pozno?

Ona mu našteje nekaj malo verjetnih vzrokov.

On: To je laž.

— Toda če ti prisežem?

— Potem že ni več laž, temveč kriva prisega.

VI LAHKO KUPITE

PLINOV ŠTEDILNIK - ZADNJI MODEL

NA LAHKE OBROKE

SAMO $3 TAKOJ

Ostalo 18 mesecev čas 10% popusta za vašo staro peč.

• Novi nizki lahki obroki vam prinesejo modern plinov štedilnik v vaš dom. Pričnite modernizirati vašo kuhinjo sedaj. Vživajte udobnosti in krasoto takozvane "up-to-date" oprave. Postrežite sebi z ugodnostjo, ki jo nudi nov kuhinjski štedilnik. Vam napravi pri kuhanju in pečenju veselje, poleg jamstva boljšega uspeha.

Pridite danes in oglejte si mnogo krasnih modelov v naših prodajalnah.

Trgovec v vašem sosedstvu ima tudi fine vrednosti v modernih plinovih štedilnikih

1936 je pravi čas graditve

1936 IS THE TIME TO BUILD

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

KNUT HAMSUN:

GLAD

Poslovenil FRAN ALBRECHT

Odprl sem okno, da bi slišal, kaj si pravita drug drugemu in takoj se je nagomilila gruča otrok pod mojim oknom in se poželjivo zazrla kvišku. Česa so neki pričakovali? Da bi jim vrgel kako stvar? Posušene cvetlice, kosti, cigaretne odpadke ali karkoli, kar bi glodali in s čimer se zabavali? Medtem se oba mala nasprotnika nista nehala obdelavati. Besede, podobne velikim, mokrim pošastim, so se usipale iz deških ust, strahovite psovke v jeziku vlačug, kletvice pomorščakov, ki sta se jih bila naučila nemara doli na pristaniškem mostišču. In tako živa sta oba pri tem prerekanju, da niti ne opazita, ko prihiti moja gospodinja k njima, da bi slišala, kaj se prav za prav godi.

"Da," je pojasnjeval njen sin, "zgrabil me je za vrat, da mi je kar sapa pošla!" S temi besedami se je okrenil proti malemu malopridnežu, ki se je zlobno režal vanj in je zaklical ves kipeč od srda: "Idi k vragu, ti kaldejski bik, ti! Takšen pobalin se upa zgrabiti koga za vrat! Hudič me vzemi, če te ne bom . . ."

In mati, ta noseča mati, ki je zavzemala s svojim telesom malone vso ozko ulico, je prijela svojega desetletnega fanta za roko, hoteč, da bi šel ž njo, in rekla: "Št! Drži jezik za zobmi! Prav pošteno znaš preklinjati, se mi zdi! Saj gobezdaš, kakor bi leto in dan prečepel v beznici! Marš, v hišo!"

"Ne, v hišo že ne!"

"O, pač — kar hitro!"

"Ne, v hišo ne!"

Gori pri oknu stojim in gledom, kako se mati čimdalje bolj srdi; ta zoprni prizor me razburja na vso moč, ne morem se več vzdržati, zato zakličem fantu, naj pride za trenutek k meni v sobo. Zakličem dvakrat, samo da bi zmotil, da bi napravil konec temu nastopu, zadnjikrat zakličem zelo glasno in mati se osuplo okrene in pogleda gori k meni. In v trenutku zadobi spet svoj popoln mir, se ozre vame predrzno, tako sila zviška se ozre vame in se nato odstrani z očitajočo opazko svojemu sinu. Tako glasno govori, da jo lahko slišim, ko pravi:

"Fej, sram te bodi — da te vidijo ljudje, kako si poreden!"

Od vsega, kar sem opazoval na ta način, mi ni ušla niti najmanjša podrobnost. Moja pozornost je bila skrajno čuječa, skrbno sem vdihal sleherno malenkost in stal in razmišljal o vseh teh stvareh, kakor so se pač dogajale. Nemogoče torej, da bi mi bil razum v neredu. Kako tudi naj bi bilo kaj v neredu?

Čuješ, veš kaj, sem dejal hipoma; zdaj si se dosti dolgo ukvarjal s svojim razumom in si belil glavo zaradi njega; zdaj je treba napraviti tem norčijam konec! Je mar to znamenje blaznosti, če vse stvari tako natanko pojmuješ in opaziš, kakor si jih? Saj se moram skoraj smejati nad tabo; zagotavljam te lahko, stvar ni brez humorja, kar morem jaz presoditi. Skratka, vsem ljudem se pripeti kedaj v življenju, da se kam zalete in to ravno zmerom pri najenostavnejših vprašanjih. To čisto nič ne pomenja, to je golo naključje. Kakor rečeno, za las manjka, da bi se ponorčeval iz tebe. Kar se tiče tistega kramarskega računa, tistih beraških pet šestnajstink ničvrednega sira, bi dejal skoro, — haha, takšenle sir z nageljčki in poprom, sir, pri moji duši, po katerem bi človek, naravnost povedano, kmalu otroke dobil, — kar se tega smešnega sira tiče, bi se kaj lahko pripetilo najboljšemu, da bi pobudalil od tega; že od samega duha po tem siru bi se človeku vzdignilo . . . In norčeval sem se iz vseh zeliščnih sirov na svetu . . . Ne, dajte mi kaj užitnega! sem rekel, dajte mi, če že hočete, pet šestnajstink dobrega masla. To je popolnoma druga zadeva.

Hektično sem se smejal tem svojim domislekom in jih imel za sila smešne. Res mi ni manjkalo prav nič več. Bilo mi je dobro. Bilo mi je tako rekoč jako dobro! Bil sem bistra glavica; Bog bodi zahvaljen in češčen, prav nič ji ni manjkalo!

Moja živahnost je naraščala, ko sem hodil po sobi in govoril s samim seboj; glasno sem se smejal in se čutil silno vzradoščenega. Ampak resnično je bilo tako, kakor da sem bil potreboval zgolj tega veselega, kratkega hipa, te minute svetle očaranosti brez vsakršne skrbi, da mi je postala glava spet zmožna za delo. Sedel sem k mizi in pričel spet s svojo alegorijo. In šlo je zelo dobro, tako kot že davno ne; ne posebno hitro, a zdelo se mi je, da je bilo tisto malo, kar sem napisal, čisto izvrstno. Ne da bi se bil utrudil, sem delal celo uro.

Pravkar sem bil pri jako važni točki te alegorije, pri požaru v knjigarni; to se mi je videlo tako važno, da se mi je vse drugo, kar sem napisal dozdaj, zazdelo ničevo poleg te točke. Ravno sem hotel na moč globokoumno oblikovati svojo misel, da to, kar je tu gorelo, niso bile knjige, marveč lobanje, človeški možgani, hotel sem napraviti iz teh gorečih lobanj pravo pravcato Jernejevo noč.

Tedaj so se moja vrata hipoma z vso silo odprla in priveslala je v izbo moja gospodinja. Še na pragu se ni ustavila, kar na sredo sobe je prišla.

Izvil se mi je kratek, hripav vzklik; bilo je res, ko da me je kdo udaril.

"Kaj?" je vprašala, "mislila sem, da ste nekaj rekli? Novega gosta smo dobili in potrebujemo zanj to sobo; čez noč morate spati spodaj pri nas; da, svojo posteljo boste tudi imeli." In ne da bi čakala mojega odgovora, je brez ovinkov pričela brskati moje papirje z mize in mi jih spravljati v nered.

Kakor bi odpihnil, je izginilo moje dobro razpoloženje, bil sem jezen in obupan in se takoj dvignil. Pustil sem jo, da je pospravila mizo in nisem rekel ničesar; niti besede. Nato mi je dala vse papirje v roko.

Ni mi preostalo drugega, kot zapustiti sobo.

Torej je bil tudi ta dragoceni trenutek zamujen! Novi gost me je srečal že na stopnicah, mlad človek z modrim sidrom na rokavu; nosač z ladijskim zabojem na ramah mu je sledil. Gotovo je bil tujec pomorščak, torej samo slučajen potnik za eno noč; delj bi gotovo ne potreboval moje sobe. Nemara bi dobil jutri, ko ta človek odpotuje, enega svojih srečnih hipov; manjkala mi je samo še inspiracija par minut, nato bi bilo moje delo dovršeno. Moral sem se tedaj ukloniti usodi . . .

Doslej še nisem bil v njih družinskem stanovanju, v tej edini sobi, kjer so domovali noč in dan vsi, mož, žena, oče žene in četvorica otrok. Dekla je bila v kuhinji, kjer je tudi spala ponoči; poln neprijetnih čuvstev, sem se približal vratom in potrkal; nihče ni odgovoril, vendar pa sem razločil notri glasove.

Mož ni zinil ničesar, ko sem vstopil, niti mojemu pozdravu ni odgovoril; samo ozrl se je ravnodušno vame, kakor da ga ne brigam prav nič. Sicer pa je sedel tam in igral karte z nekom, ki sem ga bil že videl doli pri skladiščih, z nosačem, ki so ga klicali za "Tarčo". Zadaj v postelji je ležalo majhno dete in kramljalo s sabo; stari mož, oče gospodinje, pa je sedel ves sključen vase na klopi, narejeni za posteljo, sklonjen z glavo nad rokami, ko da so ga bolele prsi ali želodec. Lasje so mu bili malone čisto beli in ko je sedel tako sključen vase, je bil videti kakor plazivec, ki striže z ušesi po nečem.

(Delje prihodnjič.)

A. Birabeau:

OBISK

Suzeta je sedla pred zrcalo in se nasmehnila Petru:

"Me imaš rad?"

"Tristo vragov . . .!"

"Kako neprijazen si!"

"Ampak ti me že preveč utrujaš, ljuba moja, vsakih pet minut: Me imaš rad? Me ljubiš? Me imaš rad? In tako gre ves dan! Brez prestanka! Saj to naredi človeka živčnega, razumeš? Konec in mir! Zahtevam osemurni delavnik!"

Upa, da bo sledil prizor. Toda ne. Ona otožno nagne glavo in ponovi: "Kako neprijazen si!"

Ni se posrečilo. Pa drugič. Danes že ne bo več mogel prelomiti. Ah moj Bog, da bi vsaj za enkrat našel poguma in bil surov prav do konca! Da bi ji vendar že poveda!: "Nujno te prosim, pojdi že! Nič več te ne maram; dražestna si, nežna, razumna, dobra, ampak ne ljubim te več. Tako je pač in konec! Naveličal sem se te. Prej so me tvoje napake zabavale, zdaj me tvoje čednosti tirajo v blaznost. Vse kar rečeš, vse kar storiš, vse mi je neznosno. Saj je krivično, ostudno, vse karkoli hočeš—toda tako je: ne ljubim te več, pojdi že!"

Lep, odločen in nedvomno učinkovit govor, toda Peter ne bo nikoli zbral toliko poguma, da bi ga izgovoril. Zadovoljuje se s strahopetnimi neprestanimi malimi krutostmi. Končno se bo vendar uprla in ga zapustila. O srečni dan! Toda danes žal še ni napočil.

"Zdaj grem, ljubček moj. Ne bova nocoj skupaj večerjala?"

"Prav dobro veš, da sem vse prej, kot Rotschild. Moja sredstva mi takih budalosti ne dopuščajo. In večerja za dva v teh hudih časih, v kakršnih živimo, kakšna blaznost!"

"Prav, prav . . . že grem . . . Me imaš rad?"

"Ne."

"Kako neprijazen si."

"To naj ti bo nauk, da me ne boš neprestano izpraševala."

"Ampak malce, prav malo me pa le še ljubiš, Peterček, mar ne? Ne, ne, nič ne odgovarjaj, že grem. Na svidenje, ljubček moj!"

Odide. Vrata se zapro. Peter sliši, kako ropotajo drobne pete po stopnicah. Zavzdihne. Spomni se na čase, ko ga je ropot teh peta pretresal, da mu je srce bilo. Danes mu pa čisto druge pete vznemirjajo srce.

Vrne se v atelje. Odloči suknjo in prime za metlo. Vestneje kot najskrbnejša sobarica pretakne najtemnejše kotičke. Iztepa, iztresa, krtači, kar mu pride pod roke. Že dolga leta delavnica ni več videla takega pospravljanja. Pa je zato lepša postala? Tega žal ni mogoče z gotovostjo trditi. Peter vzdihne pred preklano blazino in maje z glavo nad preprogo, polno madežev. Samo najbolj umetelna razsvetljava bi mogla pomagati temu preperelemu okrasju. Toda sonce neusmiljeno prodira skozi okna. Takole julijsko sonce je kakor nevzgojen otrok. Noče, pa noče nikoli v posteljo.

Nemogočemu se Peter ukloni. Pogrne mizo, nato pa odpre stari kovček, ki je pogrnjen s pisanim blagom in ki mora služiti tudi za stol. Toda danes je stari kovček kakor skrinja iz vilinske pravljice. Kakšne zaklade pričara Peter iz njega! Dvoje steklenic šampanjca, gosja jetra, školjke, rusko salato z gomoljikami, kolačke in v hladilniku izbran sladoled. O vseh neumnostih, ki imajo čudno zamotana imena in ki naj bi podžigale tek, ni da bi govoril. Z vsem tem obloži Peter mizo, nato stopi za par korakov nazaj in z umetniškim pogledom premotri učinek.

"Ni slabo! To bi šlo!"

Zdaj mora samo še čakati, da pride. Če bi le prišla! Peter ni popolnoma miren. Ta prigoda je tako lepa, tako neverjetna. Taka ženska! Peter ni nič manj domišljav, kot kdorkoli drugi, toda nikdar ni verjel preveč trdno v nenadna nagnenja pri občudovanih ženskah. In da bi prav on mogel vzbuditi tako nagnenje eni tistih redkih žensk, ki so po svoji pojavi, načinu in razkošju prave velike dame iz polusveta, to ga je popolnoma omotilo. Ženska, ki slovi po lepoti, ki so jo ljubili kralji, ženska, ki je na oko tako čudovito hladna, naj bi se zanimala za neznanega slikarčka! Saj res, govorice trdijo, da je pričela kot modelka. Morda je torej tako neke vrste domotožje!

Ko je govorila s Petrom, ji je obraz malce zaživel in z očitnim zanimanjem ga je spraševala o podrobnostih.

"Ah, vi stanujete v tisti ulici . . .? Da, da, že vem . . . Majhna hiša na vrtu, zadaj na kraju dvorišča, ozke, zavite stopnice. . . . Dvorišče je tako slabo tlakovano, med kamni rase mah . . . zelo jasno vidim vse pred menoj . . . pust atelje, kjer moraš jesti konček klobase na vogalu risalne deske . . ."

Tvegal je povabilo.

"Vas miče? Pridite vendar pogledat. Pogrnem risalno desko za dva . . ."

In sprejela je! To presega domišljijo! Nepričakovano! Če bi le prišla. Te ženske so tako muhaste. Peter pogleda svojo lepo pogrnjeno mizo in se skremži. Ne bi bilo lepo, če bi ne prišla. V izdatke se je zagnal, in v kakšne!

Ženska, ki ima štirinajst služabnikov in dva kuharska mojstra, je kočljiva. Peter je stal pred trnjevim vprašanjem: kako sestaviti razkošno pojedino in izdati kar mogoče malo. Izdal je zelo veliko in niti vedel ni, če je miza razkošno pogrnjena. Njemu so se seveda zasvetile ob najmanjši teh dobrot oči, toda nji se bo morebiti vse to zdelo prav revno. Če bi vedela, koliko pomanjkanja, koliko pretkanosti so ga veljale te dobrote! Vse dni je moral skopariti pri svojih itak revnih obedih, je moral opustiti kajenje in se ponižati tako daleč, da se je pobotal z bratrancem Brochauxom, če je hotel spraviti ves ta denar skupaj. Če bi vendar le prišla!

Vendar le! Na hodniku se zasliši ropot peta. Je ona? Da, res ona je! Peter se burno skloni nad ročico, ki se mu ponuja in je srečen, srečen, srečen . . . Ta čudovita ženska bo njegova! Še srečnejši je morda ob misli, da se ni zaman upropastil.

"Vendar ste tu! Kako lepo, da ste prišli!"

Njegovo veselje ji očitno ugaja. Pod pajčolanom se mu smehlja polna dražesti. Čudovita je v večernem plašču, ki prav nič ne sodi v to revščino. Skoro jo je sram, ko to opazi in v zadregi si počasi sname rokavice. Malce zmedena gre parkrat po sobi in obstane pred Petrom.

"Ampak saj je zelo dostojno pri vas . . . zelo dostojno . . . Pričakovala sem, da bo malce bolj . . . divje . . . Ah, seveda, mladi umetniki niso več bohemi . . . Vse je tako urejeno . . . zelo urejeno . . .!"

"Saj ni treba, da bi moral biti človek kar umazanec, če je slikar," pravi Peter in si misli: Da bi bila pravkar videla ta prah . . .! Na glas pa nadaljuje: "Ampak odložite vendar klobuk, prosim. In stopite semkaj!"

Pri tem pokaže na špansko steno, ki zakriva razkošno mizo.

"Kaj pa je tam?"

"Tam . . .? No najina južina na risalni deski."

"Ah . . . ah . . .!" Zasmeje se in oči se ji zasvetijo.

"Smem pogledati?"

On odmakne steno in miza se prikaže. Ona vzklikne:

"Ampak kaj je vendar vse to? Šampanjec . . .! In gosja jetra . . .! Pa kruhki s kavijarjem . . .!"

"Da . . . pa ruska salata!"

"In sladoled . . . ah, dragi prijatelj . . . ah, dragi prijatelj . . .! In jaz . . . sem se nadejala . . . sem pričakovala . . . velik kos sira in škatljo sardin . . . Ampak vi nesrečnež, mar niste razumeli, da sem šampanjca in kavijarja sita do grla? Da je moj poklic, da moram vsak dan pri vsakem obedu jesti takele zmazke . . . da sem prišla semkaj, da bi se spočila, osvežila . . . Prišla sem semkaj, kakor bi bila prišla kot dekle, ko sem na umazanih divanih jedla kos gnjati in košček sira camemberta, kar s papirja . . . S prijateljem, ki sem ga imela rada . . . in to je bilo vse, kar sem hotela tod spet najti . . . vi mi pa ponujate šampanjca in sladoled . . .!"

"Ah, . . . moj Bog . . . jaz sem pa mislil . . . prav res, milostljiva, saj jaz sicer tudi jem samo poceni sir in svinjino . . . saj spodaj je prodajalna, naj skočim iskat . . .?"

"Ne . . . prekasno, dragi prijatelj. Prekasno je. Bila sem bedasta . . . Na svidenje . . .!"

"Tako vendar ne boste kar odšli?"

Vendar. Ona odide. In Peter dobro ve, da je ne more zadržati. Razočarana je, zgubljena zanj. Odšla je. Ostal je sam s pojedino, ki ni nikomur več v korist in ki ga je toliko veljala. In zdaj nima niti več teka. — —

Toda — saj zvoni. Je mar ona . . . morda se je skesala?

Suzeta je. Dolgočasna, utrujajoča, večna Suzeta. Z boječim smehljajem na ustnah in s šopkom cvetic v naročju vstopi. Ni časa, da bi kaj vprašal, jo grobo nahrulil. Ona zagleda mizo, smehljaj ji zamre, rože ji padejo na tla. In nato obvisi vsa v solzah smehljajoča se Petru okoli vratu.

"Ah, ljubček moj . . . ljubček moj, torej si se le spomnil na to . . . Si se spomnil, da je danes obletnica najine ljubezni . . . Dejala sem si: če jo je pozabil, potem me ne ljubi nič več! In če sem te hotela zapustiti, da veš . . . toda ti si mislil nanjo . . . in šampanjca in gosja jetra in sladoled . . . Saj to je blazno . . . ah, ljubček moj, če si zdaj v teh časih mogel toliko izdati, da proslaviš najino obletnico, potem me moraš res zelo rad imeti . . . Pa če še pogosteje rečeš: ne . . . zdaj te pa vsega natančno poznam . . . ljubiš me . . . in pri tebi ostanem, ljubček moj, za vse življenje."

Ne gre

— Ali morete povečati vsako fotografijo do naravne velikosti?

— Seveda.

— Evo vam fotografije kita, pa mi jo povečajte do naravne velikosti.

•

Praktičen gospodar

— Kaj, poleti računate 10 Din dnevno za centralno kurjavo? Saj sploh ni napeljana.

— Seveda ni, toda tako bom polagoma zbral denar, da jo bom lahko napeljal.

•

Nova slikarska šola

Kritik: Čujte, saj ste naslikali vsa drevesa modra!

Slikar: Da, zelena drevesa itak vidite vsak dan.

•

Po dnevi bi se ne bilo zgodilo

Mati: Kako ste si mogli dovoliti poljubljati snoči mojo hčerko na vrtu.

Fant: Gospa, zdaj podnevi se tudi sam čudim, kako se je moglo to zgoditi.

•

Zakaj je luna bleda?

Sinček: Papa, zakaj je pa luna vedno tako bleda?

Oče: Zato, ker se nikoli pošteno ne naspi.

•

Krošnjar: "Če kupite to-le sredstvo proti glavobolu, vas nikdar več v življenju ne bo bolela glava!"

—Federated Pictures.

Marybeth McGurk, "kraljica ameriških železnic."

—Federated Pictures.

Slika kaže londonsko policijo v naskoku na G. A. Mahona, ki skušal ustreliti angleškega kralja.

V tramvaju

V tramvaju sedeči gospod prepusti svoje mesto stoječi dami. Dama sprejme to prijaznost hladno in sede, ne da bi se gospodu zahvalila.

— Kaj ste rekli, gospa? — vpraša gospod.

Dama: Nič, gospod.

— Oprostite, zdelo se mi je, da ste rekli "hvala."

•

Pozna jo

— Povej mi no, prijatelj, kam skrivaš denar, da ga žena nikoli ne najde?

— V košarico pod njene raztrgane nogavice, ki jih itak nikoli ne bo vzela v roke.

Čudodelno pero

Priletna dama: Ta klob mi pristojal, toda pero na je grdo.

Modistka: Saj baš to pe dela za 10 let mlajšo, gos

— No, pa naj bo, dajte klobuk in pripnite nanj š pero.

ŽENITVENA PONUDB

Slovenec srednje starosti li seznaniti s Slovenko z premoženjem ali kapitalo stanoviti bi želel letovišče mer Resort". Pišite na n Joseph Vojsk, c/o Berry Underhill, Wis. —(Ad

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno leto nino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	3.60	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	
4 tednike in	1.20	4 tednike in	
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	
Za Evropo je	$9.00		

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vsaleč kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na d Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2) ..... Čl. društva št.....

3) ..... Čl. društva št.....

4) ..... Čl. društva št.....

5) ..... Čl. društva št.....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča del

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, ča knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvat slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Vaši se dobe na željo tudi vsi [illegible]